

คุณธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2

The morality In administration of school Institution administrators under Roi Et
primary educational service area office 2

ประภัสรา ศรีบุญ

Praphasara Sriboon

พระครูชัยรัตนการ

Phrakruchairattanakorn

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

Mahamakut Buddhist University Roi-Et Campus

E-mail: sriboon123456789@gmail.com

Received: 27 February 2024; Revised: 29 August 2024; Accepted: 31 August 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของคุณธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 และ 2) เสนอแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน 351 คน กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่า IOC ระหว่าง 0.67 – 1.00 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.89 สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และประเมินความต้องการจำเป็นด้วยค่า $PNI_{modified}$ และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า: 1) สภาพปัจจุบันคุณธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง 6 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ด้านเมตตาจริกรรม ด้านทิวฐิสามัญญตา และด้านเมตตาภยกรรม ตามลำดับ สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) แนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 ประกอบด้วย 6 ด้าน 21 แนวทาง ดังนี้ (1) ด้านเมตตาภยกรรม มี 4 แนวทาง (2) ด้านศีลสามัญญตา มี 3 แนวทาง (3) ด้านเมตตาภยกรรม มี 2 แนวทาง (4) ด้านเมตตาจริกรรม มี 4 แนวทาง (5) ด้านทิวฐิสามัญญตา มี 4 แนวทาง (6) ด้านสาธารณโภคี มี 4 แนวทาง

คำสำคัญ: คุณธรรม, การบริหารงาน, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research article to : 1) to study the current situation, desirable conditions, and necessity requirements for the morality administration of school administrators under Roi Et primary educational service area office 2, and 2) to present practical guidelines for the morality administration of educational institution administrators under Roi Et primary educational service area office 2. The sample group consisted of 351 Educational institution teachers, and the target group of 5 people for executive. The research instrument was a 5-point scaled questionnaire with an IOC between 0.67 – 1.00 with a reliability of 0.89. Statistics used were frequency, percentage, mean, and standard deviation. the necessities was assessed by $PNI_{modified}$ and descriptive analysis.

The results showed that: 1) Current condition of morality in the management of school administrators Overall, it is at a moderate level. When considering each aspect It was found to be at a moderate level in 6 areas, arranged in order of average values from highest to lowest in 3 orders: Mettavajikarma aspect On the aspect of view of common sense and the side of loving-kindness, respectively, the desired condition Overall, it is at the highest level. 2) Guidelines for enhancing morality in the administration of school administrators Under the Roi Et Primary Educational Service Area Office 2, it consists of 6 areas and 21 approaches as follows: (1) Mettamanokarma has 4 approaches (2) Silasamanyata has 3 approaches (3) Metta-Kanakarma has 2 approaches (4)) In the aspect of metavajikarma, there are 4 approaches. (5) On the aspect of Ditticamannta, there are 4 approaches. (6) On the aspect of public health, there are 4 approaches.

Keywords: The Morality, Administration of Educational, Institution Administrators

บทนำ

การศึกษาถือเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตในทุกๆด้าน โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่โลกกำลังพัฒนาซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตได้ตลอด ดังนั้นการศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งเพราะการศึกษาคือเครื่องมือสำคัญต่อการดำรงชีพ รวมทั้งการเรียนรู้ตลอดชีวิตยังสร้างความได้เปรียบในการประกอบอาชีพที่ต้องแข่งขันกันในทุกๆ ด้าน โดยในประเทศไทยยังเล็งเห็นความสำคัญโดยมีกฎหมายบังคับให้ประชาชนทุกคนต้องจบการศึกษาภาคบังคับ และสามารถเรียนได้จบการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 6 ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็น

มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม การปฏิรูป การศึกษาตามนโยบายของรัฐบาลมีความเปลี่ยนแปลงได้ตลอด ดังจะเห็นได้จากมีการปรับปรุงพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติซึ่งแต่เดิมมี 1 ฉบับแต่การศึกษาจำเป็นต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เข้ากับยุคกับสมัย ซึ่งตอนต้นนี้ได้มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 4 แล้วนั้นหมายความว่าการศึกษาที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการที่จะพัฒนาประเทศ โดยการจัดการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนให้มีคุณธรรมจริยธรรม โดยอาศัย ความร่วมมือทั้งสถาบันครอบครัว ชุมชน ศาสนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลไกสำคัญในการ พัฒนาในระดับของสถานศึกษา ซึ่งสามารถปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนในระดับเริ่มต้น ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีแนวปฏิบัติโดยยึดกรอบคุณธรรมเป็นเครื่องมือเหนี่ยวรั้งจิตใจบุคคลให้ปฏิบัติตนให้ เหมาะสมอันจะส่งผลให้เกิดความเคารพนับถือและส่งผลให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ (สำนักงาน คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2550)

คุณธรรมและจริยธรรมเป็นเสมือนบัพผุติของความดีและความงามของจิตใจ ที่ส่งผลให้บุคคล ประพฤติดีประพฤติชอบ คุณธรรมและจริยธรรมจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อการประกอบวิชาชีพ ดังจะเห็นได้ จากการศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนได้กำหนดให้จริยธรรมเป็นคุณลักษณะร่วมประการหนึ่งที่ ข้าราชการพลเรือนไทยทั้งระบบจะต้องมี ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารทางการศึกษาจึงต้องแสดงพฤติกรรมที่ บ่งบอกถึงคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณของวิชาชีพ ซึ่งไม่ใช่เพียงความถูกต้องตามหลักกฎหมายเท่านั้น แต่ ต้องเป็นพฤติกรรมที่ถูกต้องภายในกรอบของคุณธรรมและจริยธรรมที่คนในสังคมโดยทั่วไปยอมรับได้ นักบริหารที่ มีคุณธรรม จริยธรรม เหมาะสมกับวิชาชีพ จะก่อให้เกิดความศรัทธา ความเชื่อถือและความเชื่อมั่นในตัวผู้นำ ซึ่งจะ เป็นแรงจูงใจสำคัญในการสร้างความสามัคคี ความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจในการปฏิบัติงานเพื่อบ่มงสู่เป้าหมาย เดียวกัน (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2549)

สารานุกรมธรรม 6 คือหลักธรรมที่เป็นแนวทางปฏิบัติของผู้ที่อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มตั้งแต่ขนาดเล็ก เช่น ครอบครัวไปจนถึงระดับประเทศ หรือแม้กระทั่งในระดับโลกมีอยู่ 6 ประการ ซึ่งป.ปยุตโต หรือสมเด็จพระพุทธ โฆษาจารย์ ในปัจจุบันได้นำมารวบรวม และอธิบายความไว้ในหนังสือพจนานุกรมพุทธ ศาสตร์ประกอบด้วย 6 ประการ 1) เมตตาทายกรรมการทำความดีต่อกัน สนับสนุนช่วยเหลือกันทางด้านกำลังกายมีความอ่อนน้อมถ่อม ตน รู้จักสัมมาคารวะ 2) เมตตวจีกรรม หมายถึง การพูดแต่สิ่งที่ดีงาม พูดกันด้วยความรักความปรารถนาดี 3) เมตต มโนกรรม หมายถึง การคิดดี การมองกันในแง่ดีมีความหวังดีและปรารถนาดีต่อกัน รักและเมตตาต่อกัน 4) สธาธารณโภคิตา หมายถึง การรู้จักแบ่งปันผลประโยชน์กันด้วยความยุติธรรมช่วยเหลือกัน ไม่เห็นแก่ตัว 5) สีส สามัญญตา หมายถึง การปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับหรือวินัยต่างๆอย่างเดียวกัน เคารพในสิทธิเสรีภาพของ บุคคล 6) ทิฏฐิสามัญญตา หมายถึง มีความคิดเห็นเป็นอย่างเดียวกัน คิดในสิ่งที่ตรงกัน ถ้าหากผู้บริหารใช้ หลักธรรมมาเป็นแนวทางการบริหาร ย่อมเป็น ศูนย์กลางรวมใจ ร่วมงานและสามารถจัดการให้งานการปฏิบัติหน้าที่ ลุล่วงไปด้วยดี ผู้บริหารสถานศึกษาต้อง เพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติหลายประการคือมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะมี คุณธรรมและลักษณะดีซึ่งคุณสมบัติ เหล่านี้ จะบ่งบอกถึงสมรรถภาพของผู้บริหารสถานศึกษานั้นเอง การสร้าง คุณธรรมเพื่อใช้ในการบริหารเป็นสิ่ง สำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหารที่จะทำให้สามารถดำเนินงานไปด้วยความ

ราบรื่นและบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพได้ ดังนั้นผู้บริหารในฐานะผู้นำทางการศึกษาจึงควรมีแนวปฏิบัติที่อยู่ในกรอบของคุณธรรม เพราะคุณธรรม เป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งจิตใจบุคคลให้ประพฤติในทางที่ถูกที่ควรเป็นเครื่องมือช่วยส่งเสริมให้บุคคลนั้นเป็นที่ยอมรับนับ ถือแก่ผู้ร่วมงาน ทำให้ผู้ร่วมงานเกิดขวัญและกำลังใจ รู้สึกมีความมั่นคงในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะส่งผลให้การ ปฏิบัติงานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2540)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 เป็นหน่วยงานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีการจัดการศึกษา ครอบคลุม 8 อำเภอได้แก่ อำเภอสุวรรณภูมิ อำเภอเกษตรวิสัย อำเภอปทุมรัตต์ อำเภอพนมไพร อำเภออาจสามารถ อำเภอเมืองสรวง อำเภอโพนทราย และอำเภอหนองฮี ปัจจุบัน (ข้อมูลปีการศึกษา 2565) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 มีสถานศึกษาจำนวน 333 แห่ง มีครูผู้สอน จำนวน 3,662 คน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 มีการกระจายอำนาจให้กับผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคล และการบริหารทั่วไปให้สถานศึกษาดำเนินการโดยตรงปัจจุบันโรงเรียนหลายแห่งยังมีรูปแบบการบริหารจัดการไม่ครอบคลุมภารกิจงานจึงควรมีการส่งเสริมผู้บริหารในด้านภาวะผู้นำ เพื่อให้การบริหารและการมีภาวะผู้นำเด่นชัดสามารถดำเนินงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล คุณธรรมนับเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างมากในการบริหารงานเพื่อให้สมาชิกในองค์กรอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขโดยเฉพาะผู้บริหารถือว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องมีความรู้ความเข้าใจในความสำคัญของคุณธรรมสามารถนำคุณธรรมไปใช้ในการบริหารบุคคลในองค์กรให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขและประสบผลสำเร็จในการทำงาน ไม่มีข้อขัดแย้งในองค์กร อีกทั้งคุณธรรมจะช่วยส่งเสริมให้ผู้บริหารเป็นคนดีประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมถ้าผู้บริหารที่ถือว่าเป็นผู้นำในองค์กรถ้าผู้บริหารเป็นผู้มีคุณธรรมบุคคลในองค์กร ทั้งครูนักเรียนจะมีคุณธรรมตามไปด้วย นอกจากนี้คุณธรรมจะเป็นเครื่องประดับใจแล้วยังจะช่วยผู้บริหารประสบความสำเร็จในการทำงานด้านต่างๆตลอดจนการปกครองผู้ใต้บังคับบัญชา ถ้าผู้บริหารขาดคุณธรรมแล้วการบริหารด้านต่างๆจะไม่ประสบความสำเร็จและจะเกิดความวุ่นวายสับสนได้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2, 2564)

ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ด้วยเหตุที่ว่าผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา และเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่ ผู้ใต้บังคับบัญชานักเรียนเพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขถ้าหากผู้บริหารประพฤติตนไร้คุณธรรมไม่เป็นแบบอย่างที่ดีก็ไม่สามารถที่จะสร้างคุณธรรมให้เกิดกับครูผู้สอนหรือนักเรียนและบุคคลทั่วไปได้ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลสำคัญให้หน่วยงานนำไปใช้เพื่อวางแผนในการส่งเสริมพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 หรือหน่วยงานอื่นๆ ใช้พิจารณาปรับปรุงแก้ไขการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของคุณธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2
2. เพื่อเสนอแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 351 คน โดยใช้ตารางของเครจซ์และมอร์แกน (Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. 1970) ทำการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลาก เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบโดยถามเกี่ยวกับเพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์คุณธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้นำหลักสารานุกรม 6 มาใช้เป็นหลักคุณธรรม ประกอบด้วย 6 ประการ 1) เมตตาทายกรรมกรทำ ความดีต่อกัน สนับสนุนช่วยเหลือกันทางด้านกำลังใจมีความอ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักสัมมาคารวะ 2) เมตตาจักรม หมายถึง การพูดแต่สิ่งที่ดีงาม พูดกันด้วยความรักความปรารถนาดี 3) เมตามโนกรรม หมายถึง การคิดดี การมองกันในแง่ดี มีความหวังดีและปรารถนาดีต่อกัน รักและเมตตาต่อกัน 4) สาธารณโภคิตาหมายถึง การรู้จักแบ่งปันผลประโยชน์กันด้วยความยุติธรรมช่วยเหลือกัน ไม่เห็นแก่ตัว 5) สีสสามัญญตา หมายถึง การปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับหรือวินัยต่างๆอย่างเดียวกัน เคารพในสิทธิเสรีภาพของบุคคล 6) ทิฏฐิสามัญญตา หมายถึง มีความคิดเห็นเป็นอย่างเดียวกัน คิดในสิ่งที่ตรงกัน แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert) ค่าความตรงตามเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ส่วนสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่และร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index) แบบสัมภาษณ์ ผู้อำนวยการสถานศึกษาที่มีความเป็นเลิศด้านคุณธรรมในการบริหารงาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ปีการศึกษา 2565 โดยการคัดเลือกจากผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำที่ได้รับโล่พระราชทานจากโครงการโรงเรียนรักษาศีล 5 จำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้และจัดทำรายงานผลการศึกษา

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์คุณธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์คุณธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 โดยรวม

คุณธรรมในการบริหารงานของ ผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1.ด้านเมตตากายกรรม	3.46	0.53	ปานกลาง	4.66	0.48	มากที่สุด
2.ด้านเมตตาวจิกรรม	3.48	0.55	ปานกลาง	4.69	0.47	มากที่สุด
3.ด้านเมตตามโนกรรม	3.42	0.52	ปานกลาง	4.70	0.47	มากที่สุด
4. ด้านสาธารณโภคี	3.45	0.55	ปานกลาง	4.62	0.49	มากที่สุด
5.ด้านศีลสามัญญตา	3.46	0.52	ปานกลาง	4.68	0.46	มากที่สุด
6.ด้านทิวฐีสามัญญตา	3.47	0.54	ปานกลาง	4.70	0.49	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	3.45	0.54	ปานกลาง	4.66	0.48	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันคุณธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 0.54) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง 6 ด้าน เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ด้านเมตตาวจิกรรม ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.55) ด้าน ทิวฐีสามัญญตา ($\bar{X} = 3.47$, S.D.= 0.54) และด้านเมตตากายกรรม ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = 0.53) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์คุณธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 6 ด้าน เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ด้านทิวฐีสามัญญตา ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.49) ด้านเมตตามโนกรรม ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.47) และด้านเมตตาวจิกรรม ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.47) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ความต้องการจำเป็นคุณธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 โดยรวม

คุณธรรมในการบริหารงานของผู้บริหาร สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2	สภาพ ปัจจุบัน(D)	สภาพที่พึง ประสงค์(I)	PNI	ลำดับ
1.ด้านเมตตากายกรรม	3.46	4.66	0.35	2
2.ด้านเมตตาวจกรรม	3.48	4.69	0.35	2
3.ด้านเมตตามโนกรรม	3.42	4.70	0.37	1
4.ด้านสาธารณโภคี	3.45	4.62	0.34	5
5.ด้านศีลสามัญญา	3.46	4.68	0.35	2
6.ด้านทวิญญูสามัญญา	3.47	4.66	0.34	5
รวมเฉลี่ย	3.45	4.66	0.35	-

จากตารางที่ 2 พบว่า ลำดับความต้องจำเป็นคุณธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 โดยรวม มีค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.35 และมี ค่า $PNI_{modified}$ อยู่ระหว่าง 0.34- 0.37 รายการความต้องการจำเป็นที่พบว่ามีค่า $PNI_{modified}$ มากกว่า .30 เรียงลำดับความต้องจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านเมตตามโนกรรม มีค่า $PNI_{modified} = 0.37$ ลำดับที่ 2 มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านศีลสามัญญา ด้านเมตตากายกรรม ด้านเมตตาวจกรรม มีค่า $PNI_{modified} = 0.35$ และลำดับที่ 3 มี 2 ด้าน ได้แก่ ด้านทวิญญูสามัญญา และด้านสาธารณโภคี มีค่า $PNI_{modified} = 0.34$

2. การศึกษาแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา สรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านเมตตากายกรรม ได้แก่ มีความปรารถนาดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาเช่น แสดงไมตรีจิต และหวังดีต่อมิตรสหาย เพื่อนร่วมงาน บุคคลรอบข้าง โดยช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ ด้วยความเต็มอกเต็มใจ พร้อมกับประพฤติตนอย่างสุภาพสม่ำเสมอ ให้ความเคารพและจริงใจต่อผู้อื่นแม้ในยามต่อหน้าและลับหลัง การทำความดีต่อกัน สนับสนุนช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชาทางด้านกำลังกายมีความอ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักสัมมาคารวะ ไม่เบียดเบียนหรือรังแกกัน ไม่ทำร้ายกันให้ได้รับความทุกข์เวทนา ทำแต่ในสิ่งที่ถูกต้องต่อกันอยู่ตลอดเวลา

2.2 ด้านเมตตาวจกรรม ได้แก่ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ร่วมงาน ให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารทางราชการที่ถูกต้อง ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาหารืออย่างเป็นทางการเป็นกัลยาณมิตร ด้วยถ้อยคำที่สุภาพด้วยความจริงใจทั้งต่อหน้าและลับหลัง ชื่นชมเมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาทำความดี ให้กำลังใจเมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดข้อผิดพลาด เพื่อเสริมสร้างกำลังใจ ผู้บริหารปฏิบัติตามหน้าที่ตามระเบียบอย่างเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ เพื่อความเป็นธรรม ใส่ใจและกระตือรือร้นในทุกการมีส่วนร่วมด้วยความจริงใจ

2.3 ด้านเมตตามโนกรรม ได้แก่ มีความเสียสละเอื้อเฟื้อต่อผู้ร่วมงาน เห็นประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นสำคัญ ไม่ลำเอียง มอบหมายงานตามหน้าที่ และความถนัด และความสามารถของแต่ละบุคคล

เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา และเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น การคิดดี การมองกันในแง่ดีมีความหวังดีและปรารถนาดีต่อกัน รักและเมตตาต่อกันคิดแต่ในสิ่งที่ดี สร้างสรรค์ต่อกัน ไม่อิจฉาริษยา ไม่คิดอคติ ไม่พยายาบาทไม่โกรธแค้นเคืองกัน รู้จักให้ออกาสและให้อภัยต่อกันและกันอยู่เสมอ

2.4 ด้านสาธารณโภคิตา ได้แก่ ส่งเสริมและสนับสนุนด้านสวัสดิการ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของบุคลากร เท่าเทียมกันทุกคน พัฒนาสถานศึกษา ให้บริการด้วยความจริงใจ ไม่หวังผลตอบแทน เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมด้วยความมีจิตใจที่ซื่อสัตย์ สุจริต ความยุติธรรมเป็นกลาง มีสวัสดิการ เพื่อเพิ่มขวัญสร้างกำลังใจในการทำงาน

2.5 ด้านศีลสามัญญตา ได้แก่ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีรักษาระเบียบวินัย ตรงต่อเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ บริหารงานด้วยความเสมอภาค เท่าเทียมไม่มีอคติ ให้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ไม่ใช้อำนาจข่มขู่เพื่อนร่วมงาน มีสวัสดิการ เพื่อเพิ่มขวัญสร้างกำลังใจในการทำงาน ควรมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ไม่เห็นแก่ตัว ควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอ ควรมีความเสียสละ ในการสนับสนุนการทำงานตามความเหมาะสม เป็นธรรมแก่ทุกคน

2.6 ด้านทิวฐิสามัญญตา ได้แก่ บริหารงานโดยยึดหลักการมีส่วนร่วม ของทุกฝ่าย ในการดำเนินงานของสถานศึกษา ยึดหลักความดีงาม รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความยุติธรรมในการพิจารณาตัดสินการปฏิบัติงาน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจเพื่อนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. จากการศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบันคุณธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารหรือผู้นำควรที่จะประกอบด้วยเรื่องที่สำคัญ ได้แก่ คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ คุณลักษณะด้าน ความเป็นผู้นำ คุณลักษณะด้านความรู้ทางวิชาการโดยเฉพาะอย่างยิ่งโดยเฉพาะคุณลักษณะด้านผู้นำลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างมากในด้านเมตตากรมผู้มีการแสดงกิริยาอาการสุภาพในการปฏิบัติงานต่อผู้ร่วมงานทั้งต่อหน้าและลับหลัง ด้านเมตตาจริยธรรม ผู้บริหารประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของทางราชการที่ถูกต้อง ไม่พูดในสิ่งที่ฟังแล้วทำให้ผู้ร่วมงานรู้สึกสะเทือนใจ น้อยใจ ด้านเมตตาโนกรรมผู้บริหารได้บริหารงานด้วยการเอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของผู้ร่วมงานเป็นอย่างดีคิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ ด้านสาธารณโภคี ผู้บริหารมุ่งความสำเร็จเพื่อประโยชน์สูงสุด ด้านศีลสามัญญตาผู้บริหารมีความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย ด้านทิวฐิสามัญญตา การบริหารงานโดยมีภาวะผู้นำสูงรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่ แตกต่าง และยอมรับ บริหารงานโดยเมื่อการปฏิบัติงานมีปัญหา จะมีการประชุม แก้ไขปัญหา ร่วมกัน เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี การบริหารงานโดยมีความเห็นชอบร่วมกัน ในข้อที่เป็นหลักการ สำคัญที่จะนำไปสู่การขจัดซึ่งปัญหา สอดคล้องกับแนวคิดของ ธีระ รุญเจริญ (2546) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคลากรหลักที่สำคัญของสถานศึกษาและเป็นผู้นำวิชาชีพที่จะต้องมีความรู้ความสามารถและ คุณธรรม

จริยธรรม ตลอดทั้งจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดี จึงจะนำไปสู่การจัดและการบริหารสถานศึกษาที่ดี มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกรียงไกร ผาตโธสง (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานที่เป็นอยู่จริงของการบริหารโรงเรียนคุณธรรมภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

จากการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์คุณธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คุณธรรมของผู้บริหารเป็นคุณลักษณะที่เป็นความดี ความงามและความจริงที่มีอยู่ในตัวผู้บริหารและจะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมหรือกระทำกิจกรรมจากสภาพจิตที่เป็นกุศลดังนั้นผู้บริหารที่มีคุณธรรมจึงเป็นคนดีและประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีที่งามเสมอ คุณธรรมสำหรับผู้บริหาร หมายถึง การประพฤติปฏิบัติให้เกิดคุณงามความดีที่ผู้บริหารเสริมสร้างขึ้นในการทำงานโดยอาศัยหลักธรรม คุณธรรมนั้นเป็นสภาพที่แท้จริงซึ่งอยู่ภายในจิตใจคน ผู้บริหารถือได้ว่าเป็นผู้นำของหน่วยงานและองค์การโดยตำแหน่งและโดยชอบธรรมภาระหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหารจึงมีมากมาย นานัปการ สอดคล้องกับแนวคิดของอมรา เล็กเริงสินธุ์ (2542) ผู้บริหารในฐานะผู้นำองค์การย่อมมีบทบาท ภารกิจ และมีความสำคัญในการทำให้งานขององค์การบรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งจะต้องเป็นผู้มีคุณธรรม คุณงามความดี และความจริงใจที่มีอยู่ในตัวผู้บริหาร ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน นำพาความสุขสงบ และความเจริญ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นพวรรณ แก้วมัน และคณะ (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง คุณธรรมผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และพนักงานครูในโรงเรียน สังกัดเทศบาลจังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับคุณธรรมผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก

จากการศึกษาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของคุณธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ดังนี้ 1) ด้านเมตตาโมกกรรม (0.37) 3) ด้านเมตตาทายกรรม 4) ด้านเมตตาวจกรรม (0.35) 2) ด้านศีลสามัญญตา (0.35) 6) ด้านสาธารณโภคี (0.34) 5) ด้านทิวฐิสามัญญตา (0.34) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารเป็นหัวใจสำคัญของหน่วยงานหรือองค์กร ทุกหน่วยงานย่อมปรารถนาและให้การยอมรับนับถือผู้บริหารที่มีคุณภาพนั้นก็คือเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมีทักษะความชำนาญงานมีประสิทธิภาพ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ฯลฯ แต่ที่เหนือสิ่งอื่นใดคือ ต้องเป็นผู้มีคุณธรรมในจิตใจ และมีจริยธรรมที่น่าเลื่อมใสศรัทธา ผู้บริหารก็คือคนที่มีความสามารถในหลายด้านที่เหนือกว่าคนทั่วไปดังนั้นผู้บริหารจึงต้องเป็นคนดีของสังคมและเกือบทุกสังคมจะยึดหลักการของศาสนามาเป็นพื้นฐานของความดีความงามในการอยู่ร่วมกัน คุณธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาได้นำหลักธรรมสารานยธรรม 6 สำหรับยึดถือและปฏิบัติ สอดคล้องกับแนวคิดของ ประวัติ พื้นผาสุข (2549) ได้กล่าวไว้ว่าผู้บริหารที่ดีจะต้องเป็นผู้มีคุณธรรมปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาจงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความตื่นตัวและกระตือรือร้นในการทำงานของตนภายในกฎระเบียบ ข้อปฏิบัติขององค์การ และจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพนั้น ๆ โดยเฉพาะ ความจงรักภักดีต่อวิชาชีพและความซื่อสัตย์ต่อองค์การผู้บริหารบางคนย้ายมาทำหน้าที่ที่ตัวเองไม่เคยคิดมาก่อนหรือไม่อยากอยู่ แต่ได้รับคำสั่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ผลก็คือทำงานอย่างขอไปทีให้เหตุการณ์ผ่านไปวัน ๆ ที่สำคัญผู้ใต้บังคับบัญชาไม่ค่อยจะพบหน้าอีกด้วย นับว่าเป็นโชคร้ายขององค์การนั้นที่ได้ผู้บริหารที่ไม่มีคุณธรรม ไม่รักและภักดีต่อองค์การและวิชาชีพของตน และมีความเห็นแก่ตัว

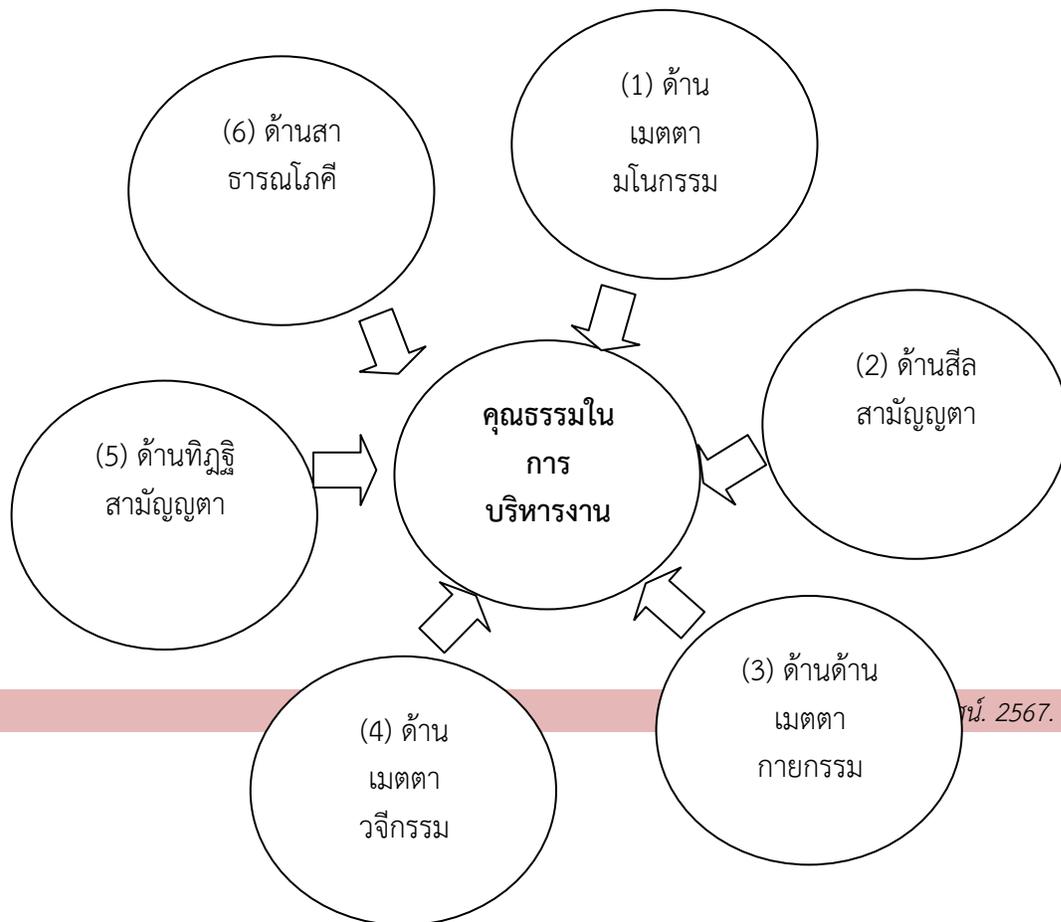
มากที่สุด ส่งผลไปถึงผู้ใต้บังคับบัญชา ไม่แน่ใจความเป็นผู้นำของผู้บริหารและความมั่นคงในอาชีพของตน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัครพล นกทอง (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักสภาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักสภาราณียธรรม 6 ของ โรงเรียนในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 ผู้บริหารมีความปรารถนาดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาเช่น แสดงไมตรีจิต และหวังดีต่อมิตรสหาย เพื่อร่วมงาน บุคคลรอบข้าง โดยช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ ด้วยความเต็มอกเต็มใจ พร้อมกับประพฤติตนอย่างสุภาพสม่ำเสมอ ให้ความเคารพและจริงจังต่อผู้อื่นแม้ในยามต่อหน้าและลับหลัง การทำความดีต่อกัน สนับสนุนช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชาทางด้านกำลังใจมีความอ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักสัมมาคารวะ ไม่เบียดเบียนหรือรังแกกัน ไม่ทำร้ายกันให้ได้รับความทุกขเวทนา ทำแต่ในสิ่งที่ถูกต้องต่อกันอยู่ตลอดเวลา มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ร่วมงาน ให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารทางราชการที่ถูกต้อง ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาหารืออย่างเป็นกัลยาณมิตร ด้วยถ้อยคำที่สุภาพ ด้วยความจริงจังทั้งต่อหน้าและลับหลัง ซินชมเมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาทำความดี ให้กำลังใจเมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดข้อผิดพลาด เพื่อเสริมสร้างกำลังใจ ผู้บริหารปฏิบัติตามหน้าที่ตามระเบียบอย่างเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ เพื่อความเป็นธรรม ใส่ใจและกระตือรือร้นในทุกการมีส่วนร่วมด้วยความจริงจัง มีความเสียสละเอื้อเฟื้อต่อผู้ร่วมงาน เห็นประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นสิ่งสำคัญ ไม่ลำเอียงมอบหมายงานตามหน้าที่ และความถนัด และความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา และเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น การคิดดี การมองกันในด้านดีมีความหวังดีและปรารถนาดีต่อกัน รักและเมตตาต่อกันคิดแต่ในสิ่งที่สร้างสรรค์ต่อกัน ไม่อิจฉาริษยา ไม่คิดอคติ ไม่พยายาทำไม่โกรธแค้นเคืองกัน รู้จักให้อภัยและให้อภัยต่อกันและกันอยู่เสมอ ส่งเสริมและสนับสนุนด้านสวัสดิการ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของบุคลากร เท่าเทียมกันทุกคน พัฒนาสถานศึกษา ให้บริการด้วยความจริงใจ ไม่หวังผลตอบแทน เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมด้วยความมีจิตใจที่ซื่อสัตย์ สุจริต ความยุติธรรมเป็นกลาง มีสวัสดิการ เพื่อเพิ่มขวัญสร้างกำลังใจในการทำงาน บริหารงานโดยยึดหลักการมีส่วนร่วม ของทุกฝ่าย ในการดำเนินงานของสถานศึกษา ยึดหลักความดีงาม รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความยุติธรรมในการพิจารณาตัดสินการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหากฤษดา สิริวิฑฒโน (2565) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักสภาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีจันทร์วิทยา แผนกสามัญศึกษา ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักสภาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีจันทร์วิทยา แผนกสามัญศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนการใช้หลัก สภาราณียธรรม 6 มาบูรณาการในหน่วยงานการศึกษาอย่างแท้จริงมีมาตรการส่งเสริมการปลูกฝัง เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของบุคลากรในสถานศึกษา ให้เกิดเป็นรูปธรรมและปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง สร้างความสามัคคีปรองดองกันขึ้นในสถานศึกษา เป็นตัวอย่างของบุคลากรในสถานศึกษา ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก ร่วมมือร่วมใจกันเป็นหนึ่งเดียว ร่วมแก้ไขปัญหาด้วยกัน และประสานงานให้เป็นระบบส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน โดยการเสนอปัญหา ความต้องการของแต่ละด้าน แสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา และงานวิจัยของ เมอร์รี่ (Murry, 1996) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์หลักคุณธรรมของผู้นำที่นำไปประพฤติปฏิบัติ

ในโรงเรียน โดยการวิเคราะห์ของผู้บริหาร ครูและนักเรียน ผลการวิเคราะห์ พบว่า คุณธรรมจริยธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่มีคุณภาพ ได้แก่ การดูแลห่วงใยความยุติธรรมและความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม และความมีประชาธิปไตย ผู้บริหารจะต้องพิจารณาถึงคุณค่าของจริยธรรม ความเห็นและมติที่ประชุม อันจะเป็นตัวช่วยพัฒนารูปแบบและยุทธวิธีในการเสริมสร้างคุณธรรมให้กับผู้บริหารในโรงเรียน

องค์ความรู้ใหม่

ความต้องการจำเป็น ได้แก่ (1) ด้านเมตตาตามโนกรรม (2) ด้านศีลสามัญญตา (3) ด้านด้านเมตตา กายกรรม (4) ด้านเมตตาวจีกรรม (5) ด้านทิวฐิสามัญญตา (6) ด้านสาธารณโภคี 2) แนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 ประกอบด้วย 6 ด้าน 21 แนวทาง ดังนี้ (1) ด้านเมตตาตามโนกรรม หมายถึง การคิดดี การมองกันในด้านดี มีความหวังดีและปรารถนาดีต่อกัน รักและเมตตาต่อกัน มี 4 แนวทาง (2) ด้านศีลสามัญญตา หมายถึง การปฏิบัติ ตามกฎระเบียบข้อบังคับหรือวินัยต่างๆอย่างเดียวกัน เคารพในสิทธิเสรีภาพของบุคคล มี 3 แนวทาง (3) ด้านด้านเมตตาทายกรรม หมายถึง การทำความดีต่อกัน สนับสนุนช่วยเหลือกันทางด้านกำลังกายมีความอ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักสัมมาคารวะ มี 2 แนวทาง (4) ด้านเมตตาวจีกรรม หมายถึง การพูดแต่สิ่งที่ดีงาม พูดกันด้วยความรักความปรารถนาดี มี 4 แนวทาง (5) ด้านทิวฐิสามัญญตา หมายถึง มีความคิดเห็นเป็นอย่างเดียวกัน คิดในสิ่งที่ตรงกันมี 4 แนวทาง (6) ด้านสาธารณโภคี หมายถึง การรู้จักแบ่งปันผลประโยชน์กันด้วยความยุติธรรมช่วยเหลือกัน ไม่เห็นแก่ตัว มี 4 แนวทาง ดังภาพ

สรุป

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า สภาพปัจจุบันคุณธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง 6 ด้าน เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ด้านเมตตา วชิกรรม ด้านทฤษฎีสัมมัญญาตา และด้านเมตตาทายกรรม ตามลำดับ สภาพที่พึงประสงค์คุณธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 6 ด้าน เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ด้านทฤษฎีสัมมัญญาตา ด้านเมตตามโนกรรม และด้านเมตตาวชิกรรม ตามลำดับ ความต้องการจำเป็นของคุณธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เป็นรายด้าน พบว่า ลำดับที่ 1 ด้านเมตตามโนกรรม ลำดับที่ 2 ด้านศีลสัมมัญญาตา ลำดับที่ 3 ด้านเมตตาทายกรรม ลำดับที่ 4 ด้านเมตตาวชิกรรม ลำดับที่ 5 ด้านทฤษฎีสัมมัญญาตา และลำดับที่ 6 ด้านสาธารณโภคี แนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 ประกอบด้วย 6 ด้าน 21 แนวทาง ดังนี้ (1) ด้านเมตตามโนกรรม มี 4 แนวทาง (2) ด้านศีลสัมมัญญาตา มี 3 แนวทาง (3) ด้านเมตตาทายกรรม มี 2 แนวทาง (4) ด้านเมตตาวชิกรรม มี 4 แนวทาง (5) ด้านทฤษฎีสัมมัญญาตา มี 4 แนวทาง (6) ด้านสาธารณโภคี มี 4 แนวทาง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากการศึกษาวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันคุณธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น หน่วยงานต้นสังกัดควรมีนโยบายกระตุ้นให้ผู้บริหารนำหลักธรรมมาปรับใช้ในการบริหารงานโดยการสนับสนุนให้มีการเข้าร่วมการฝึกปฏิบัติเพื่อสร้างประสบการณ์และนำไปพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียนต่อไป

1.2 จากการศึกษาวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นจัดลำดับได้ดังนี้ 1) ด้านเมตตามโนกรรม 3) ด้านเมตตาทายกรรม 4) ด้านเมตตาวชิกรรม 2) ด้านศีลสัมมัญญาตา 6) ด้านสาธารณโภคี 5) ด้านทฤษฎีสัมมัญญาตา ดังนั้น ผู้บริหารมีการใช้หลักการบริหารอย่างมีคุณธรรมโดยเฉพาะหลักสาราณียธรรม 6 ด้านเมตตามโนกรรมเพื่อให้การบริหารงานสำเร็จ และผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข

2 ข้อเสนอแนะนำไปใช้

2.1 จากการศึกษาหาค่าความต้องการจำเป็นสูงสุดเพื่อหาแนวทางคุณธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 พบว่า ด้านเมตตามโนกรรม มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรนำแนวทางด้านเมตตามโนกรรมไปใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างและพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด

2.2 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านเมตตามโนกรรมมีสภาพที่พึงประสงค์สูงสุด ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 ควรกำหนดโครงสร้างการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องแผนการพัฒนาคุณธรรมเพื่อส่งเสริมให้ผู้บริหารมีความเข้าใจและนำไปปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

3.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2

3.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2

เอกสารอ้างอิง

เกรียงไกร ผาดไธสง. (2562). แนวทางการส่งเสริมการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ธีระ รุญเจริญ. (2546). การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.

นพวรรณ แก้วมัน และคณะ. (2562). คุณธรรมผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและพนักงานครูในโรงเรียน สังกัดเทศบาลจังหวัดสระบุรี. วารสารละติจูดวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี. 3(1), 17-33.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ประวัตติ พันผาสุข. (2549). คุณธรรมสำหรับผู้บริหาร. เชียงใหม่: คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2540). พระพุทธศาสนาพัฒนาคนและสังคม. กรุงเทพมหานคร: กองการพิมพ์ฝ่ายประชาสัมพันธ์ กพผ.

พระมหาภคฤชดา สิริวิฑฒโน. (2565). การบริหารสถานศึกษาตามหลักสาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีจันทร์วิทยา แผนกสามัญศึกษา. วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ. 2(5), 25-32.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2550). มาตรฐานตำแหน่งและมาตรฐานวิทยฐานะของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. (2564). รายงานการปฏิบัติงานประจำปี 2564. ร้อยเอ็ด: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2549). พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2546 (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

อมรา เล็กเริงสินธุ์. (2542). คุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้บริหาร. กรุงเทพมหานคร: เสมาธรรม.

อัครพล นกทอง. (2564). แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักสาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์. บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์. 9(1), 9-10.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement. 30(3), 607–610.

Murry et al. (1996). A Study of the Moral Aspect of Leadership in an Urban. New Orleans, Louisiana: University of New Orleans.